



บทที่ 5

### สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

ในบทนี้จะ เป็นการ เสนอผลสรุปของการวิจัยครั้งนี้ตลอดจนการอภิปรายและ เสนอแนะ ความสำคัญ โดยมีวัตถุประสงค์และวิธีดำเนินการวิจัยโดยย่อดังนี้

#### วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก
2. เพื่อศึกษามัธยมศึกษาการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

#### วิธีดำเนินการวิจัย

##### 1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ โรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัด กรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก จำนวน 26 โรงเรียน ซึ่งมีผู้ให้ข้อมูล คือ

- 1.1 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน
  - 1.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน
  - 1.3 ครูผู้สอน รวมทั้งสิ้น 233 คน
  - 1.4 ครูแนะแนว จำนวนโรงเรียนละ 1 คน รวมทั้งสิ้น 26 คน
- รวมผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 311 คน

##### 2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แยกเป็น 4 ฉบับ คือ สำหรับผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และครูแนะแนว เพื่อสอบถาม สภาพและปัญหาเกี่ยวกับการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนารายฝั่งทะเลตะวันออก ลักษณะแบบสอบถาม เป็นแบบสำรวจรายการ (Check List ) และแบบปลายเปิด (Open-ended )

### 3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง โดยส่งแบบสอบถามไปทั้งสิ้น จำนวน 311 ฉบับ ได้รับกลับคืนจำนวน 305 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 98.07 เป็นแบบสอบถามของ ผู้บริหารโรงเรียน 26 ฉบับ ของผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ 26 ฉบับ ของครูผู้สอน 229 ฉบับ และของครูแนะแนว 24 ฉบับ

### 4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยใช้ความถี่และหาค่าร้อยละ เป็นรายข้อ และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย คือ

4.1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนารายฝั่งทะเลตะวันออก ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และครูแนะแนว

4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับปัญหาการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนารายฝั่งทะเลตะวันออก ของผู้บริหารโรงเรียน ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และครูแนะแนว

### สรุปผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูล สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

#### 1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 ผู้บริหารโรงเรียน ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 51-55 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งระหว่าง 11-15 ปี เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับ หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาพื้นฐานอาชีพ

1.2 ผู้ช่วยผู้บริหารฝ่ายวิชาการ ส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ดำรงตำแหน่งต่ำกว่า 5 ปีและระหว่าง 11-15 ปี จำนวน

เท่ากัน เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

1.3 ครูแนะแนวส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมีอายุระหว่าง 31-35 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกจิตวิทยาแนะแนวการศึกษา วิชาโท การศึกษาและภาษาไทย มีประสบการณ์ในการทำงานด้านแนะแนวระหว่าง 5-10 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 และหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ แต่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมแนะแนวในโรงเรียน ครูแนะแนวส่วนใหญ่รับผิดชอบการจัดกิจกรรมแนะแนวในปีการศึกษา 2532 จำนวน 10-15 คาบต่อสัปดาห์ และไม่มีคาบสอนวิชาอื่นๆ ส่วนงานอื่นๆที่ได้รับมอบหมายส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่ครูเวรประจำวัน และกรรมกรฝ่ายทุนการศึกษา

1.4 ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 36-40 ปี วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกและวิชาโท เกษตรศาสตร์ มีประสบการณ์ในการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพระหว่าง 5-10 ปี ส่วนใหญ่ไม่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 แต่เคยเข้ารับการอบรมเกี่ยวกับหลักสูตรวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ครูผู้สอนส่วนใหญ่สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพสาขาเกษตรกรรม โดยรับผิดชอบคาบการสอนจำนวน 15-20 คาบต่อสัปดาห์ และหน้าที่อื่นนอกเหนือจากการสอน คือ เป็นหัวหน้าหมวดวิชา

2. สภาพการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

### 2.1 การเตรียมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียนโรงเรียนทุกโรงเรียนกำหนดให้ผู้บริหารโรงเรียนผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และคณะกรรมการวิชาการ มีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดแผนการเรียนโดยยึดหลักการเกี่ยวกับความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการทุกคนกำหนดให้ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ คณะกรรมการวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดแผนการเรียน มีการกำหนดแนวปฏิบัติโดยจัดให้มีการแนะแนวการเลือกแผนการเรียน การประชาสัมพันธ์หลักสูตรก่อนรับสมัครเรียน และการประชุมคณะกรรมการวิชาการกำหนดแผนการเรียน ส่วนครูแนะแนวส่วนใหญ่มีส่วนร่วมในฐานะผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียน สำหรับครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดแผนการเรียน

การจัดครูเข้าสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียน ก่อนเปิดแผนการเรียน และจัดหาครูที่มีความรู้ และทักษะด้านวิชาพื้นฐานวิชาอาชีวมาสอน สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการทุกคนกำหนดเกณฑ์ในการจัดครู เข้าสอนโดยจัดตามวุฒิ วิชาเอก โท ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ไม่มีส่วนร่วมในการจัดครู เข้าสอน

การจัด เตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการจัดหาคู่มือ การใช้หลักสูตร แผนการสอน และวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครู สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการทุกคนจัด เตรียมแผนการสอน คู่มือหลักสูตร และคู่มือครูให้ครู ส่วนครู ผู้สอนส่วนใหญ่จัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตร โดยแต่ละคนจัดทำเอง และกลุ่มโรงเรียน เชิญ ครูไปร่วมกันจัดทำ

การจัด เตรียมสื่อการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่กำหนดหลักการในการเลือก สื่อการสอนโดยคำนึงถึงประโยชน์ และคุณค่าในการ เรียนรู้ที่นักเรียนจะได้รับ และการนำ ทรัพยากรเงินทองที่นำมาใช้ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ส่งเสริม ให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อให้แก่ครู ส่วนครู ส่วนใหญ่จัด เตรียมสื่อการสอนโดย เลือกใช้สื่อที่ถูกต้องเหมาะสมกับ เนื้อหาและกิจกรรม

การจัด เตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงาน โรงเรียนทุกโรงเรียนกำหนดให้ ครู ผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้ช่วยผู้บริหารโรงเรียนทุกฝ่าย และผู้บริหาร มีส่วนร่วมในการจัด เตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงาน โดยจัด เตรียม เครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอ ใช้การได้ดี และจัดสถานที่ที่สอนและฝึกงานให้พร้อมที่ผู้เรียนจะ เข้าใช้ได้ทันที สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่เลือกสถานฝึกงานสำหรับนักเรียนที่มีลักษณะงาน ที่ปฏิบัติตรงกับแขนงวิชาที่โรงเรียนจัดสอน และเจ้าของสถานฝึกงานให้ความร่วมมือกับ ทางโรงเรียนเป็นอย่างดี ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่จัด เตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงานโดยจัด เนื้อที่ที่สอยภายในโรงฝึกงานให้เหมาะสม และ จัดระบบการปฏิบัติงานในโรงฝึกงานให้นักเรียน มีกิจกรรมเท่าเทียมกัน

การจัด เตรียมบริการแนะแนว โรงเรียนทุกโรงเรียนจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบ งานแนะแนวโดยตรง และส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ เช่น

ศึกษาดูงานอบรมสัมมนา สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ส่งเสริมการจัดบริการแนะแนวโดยจัดทำแผนงานและโครงการแนะแนวตลอดปีร่วมกับครูแนะแนว และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการแนะแนว ส่วนครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดเตรียมบริการแนะแนว โดยจัดทำแบบสอบถามนักเรียน จัดบริการให้คำปรึกษา ถ้านักเรียนมีปัญหาไม่สามารถตัดสินใจเลือกแผนการเรียนได้ ศึกษาข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคล และติดต่อหน่วยราชการ และเอกชน เพื่อหาทุนการศึกษาให้แก่ นักเรียน

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียนโรงเรียนทุกโรงเรียนกำหนดให้ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพและครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพมีส่วนร่วมในการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โดยแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล และจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผล สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่แนะนำชี้แจงให้คณะทำงานทราบเกี่ยวกับระเบียบและวิธีการวัดผล และประเมินผลการเรียน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่หมวดวิชาส่งเสริมให้จัดทำข้อสอบมาตรฐาน และครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดทำแบบสอบถาม เกี่ยวกับผลการเรียนของนักเรียน แต่ยังไม่มีการจัดเตรียมการประเมินผลการจัดบริการแนะแนววิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล โรงเรียนส่วนใหญ่จัดงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อสนับสนุนการจัดการการสอน และจัดตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน ส่วนผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่จัดหาเอกสาร คู่มือระเบียบต่างๆ ให้ครูได้ศึกษา

## 2.2 การดำเนินการจัดการการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนทุกโรงเรียนส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่นศึกษาค้นคว้า ดูงาน และจัดบรรยายภาค ภายในโรงเรียนที่ส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ จัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรและส่งเสริมให้ครูพานักเรียนไปทัศนศึกษาตามสถานฝึกงานของผู้ปกครองที่มีการประกอบอาชีพอิสระ ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย และการทดลองปฏิบัติจริง

การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนส่วนใหญ่ให้คำแนะนำแก่ครู ในการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร และสนับสนุนด้านงบประมาณในการจัดหา จัดทำเอกสาร ประกอบหลักสูตร สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการแนะนำ ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอน จัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตรไว้บริการครู และติดต่อหน่วยศึกษานิเทศก์ เขตการศึกษา เพื่อขอความ สนับสนุน เอกสารประกอบหลักสูตร ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้แผนการสอนและหนังสือความรู้ สำหรับครู โดยมีผู้ให้คำแนะนำในการจัดทำหรือใช้ ได้แก่หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และศึกษานิเทศก์

การใช้สื่อประกอบการสอน โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครู เข้าร่วม ประชุม อบรม สัมมนาทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้สื่อ และส่งเสริมให้หมวดวิชามีการสาธิต การใช้สื่อการสอน สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูใช้สื่อที่เหมาะสม และ สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและเนื้อหาวิชา ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อประกอบการสอน ประเภทหนังสือ เรียนและหนังสืออ่านประกอบให้นักเรียนอ่าน

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและ โรงฝึกงานในโรงเรียน และใช้แหล่งวิทยาการ เช่น ศูนย์ฝึกอาชีพของทางราชการหรือเอกชน ที่จัดการศึกษา สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ ยังไม่มีการดำเนินการจัดส่งนักเรียนไปฝึก ปฏิบัติงานในแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้ห้องปฏิบัติการและ โรงฝึกงานในโรงเรียน และจัดให้นักเรียนฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านคือ เนื่องจากโรงเรียน

การวัดผลและประเมินผลการเรียน โรงเรียนทุกโรงเรียนส่งเสริมให้หมวดวิชา ทำจุดประสงค์การเรียนรู้อย่างชัดแจ้ง และให้คำปรึกษาแนะนำครูในการวัดผลและประเมินผล สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการทุกคนจัดหาเอกสาร คู่มือการวัดผลและประเมินผลให้ครูได้ศึกษา กำหนดแนวทางการวัดผลและประเมินผลของหมวดวิชา และแนะนำให้หมวดวิชาจัดสร้างข้อสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังการเรียน การวัดผลและประเมินผลการทำงานของนักเรียนส่วนใหญ่พิจารณาจาก ผลงานที่นักเรียน ปฏิบัติได้ และ เจตคตินิสัยที่ดีต่อการทำงาน

การจัดบริการแนะแนว ครูแนะแนวส่วนใหญ่รวบรวมข้อมูลของนักเรียน เป็นรายบุคคล โดยวิธีการสอบถามนักเรียน การจัดบริการสนทนากับนักเรียนส่วนใหญ่จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์และจัดป้ายสนทนากับข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ การจัดบริการข้อมูลเกี่ยวกับอาชีพให้นักเรียนทราบส่วนใหญ่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการมีงานทำหรือความต้องการแรงงาน การจัดบริการให้คำปรึกษา ส่วนใหญ่ให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล การจัดประชุมการณด้านวิชาชีพส่วนใหญ่จัดเอกสารแนะนำแจกให้กับนักเรียน การจัดบริการติดตามผลส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนในการเรียน

### 2.3 การติดตามประเมินผลการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การติดตามผลการเตรียมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนทุกโรงเรียนใช้วิธีการสอบถามครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถาม หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอบถามนักเรียน หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูแนะแนวส่วนใหญ่ติดตามผลการเตรียมการจัดบริการแนะแนววิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โดยวิธีการสอบถามนักเรียน ครูที่ปรึกษาและผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ

การติดตามผลการดำเนินการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนทุกโรงเรียนใช้วิธีการสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ชักถามนักเรียนและครูผู้สอน สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตจากการปฏิบัติของผู้รับผิดชอบ และสอบถามจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้อง ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน และหมวดวิชาจัดประชุมครู ฝ่ายแนะแนวส่วนใหญ่ยังไม่มี การติดตามผลการดำเนินการจัดบริการแนะแนว

การประเมินผลการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และครูผู้สอนวิชาพื้นฐานอาชีพมีส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการสอน โดยการประเมินผลการดำเนินการและประเมินผลการติดตามผลการจัดการสอน สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีการกำหนดให้หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ มี

ส่วนร่วมในการประเมินผลการจัดการสอน โดยการประเมินผลการดำเนินการ และประเมินผลการติดตามผลการจัดการสอน ส่วนครูผู้สอนส่วนใหญ่ มีการประเมินผลการดำเนินการ และการติดตามผล การจัดการสอน ครูแนะแนวส่วนใหญ่ยังไม่มีกำหนดบุคลากรในการประเมินผลการจัดบริการแนะแนว

3. ปัญหาการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก

### 3.1 ปัญหาการเตรียมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ด้านวิชาชีพในท้องถิ่น และวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการฝึกปฏิบัติงานมีไม่เพียงพอ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่มีปัญหา ได้แก่ ไม่สามารถจัดนักเรียนเข้าเรียนได้ตรงกับความต้องการ นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และความพร้อมของโรงเรียนในการจัดการสอนไม่สอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่น ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุอุปกรณ์ อาคารสถานที่มีไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ล่าหรับครูแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา

การจัดครูเข้าสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน ขาดความร่วมมือจากแหล่งวิทยากร และสถานประกอบการในท้องถิ่น และขาดข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งวิทยากรในท้องถิ่น ปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ จัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ และไม่ได้รับความร่วมมือจากวิทยากรที่มีความรู้ในท้องถิ่น ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ การจัดครูเข้าสอนไม่ตรงตามวุฒิ และงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอนมีไม่เพียงพอ

การจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้องมาแนะนำครูในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และนโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการให้ครูจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรยังไม่ชัดเจน ปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ



ส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดทำ เอกสารประกอบหลักสูตรส่งมาให้โรงเรียนช้าเกินไป ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูผู้สอนไม่มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนการสอนร่วมกับทางกลุ่มโรงเรียน ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และโรงเรียนไม่ได้จัดประชุมปฏิบัติการ ให้ครูได้ร่วมกันจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร

การจัดเตรียมสื่อการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาด ความรู้ และทักษะในการผลิตสื่อ และงบประมาณในการจัดหาวัสดุ อุปกรณ์สำหรับผลิตสื่อมีไม่ เพียงพอ ปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูไม่ศึกษาสื่อการสอนที่มีในท้องถิ่น วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อมีให้ครูไม่เพียงพอ และโรงเรียนไม่ได้จัดประชุมปฏิบัติการ เกี่ยวกับการจัดทำสื่อ ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ วัสดุ อุปกรณ์ในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ ความรู้และทักษะในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำชี้แจงในการจัดทำสื่อ

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ อุปกรณ์ และเครื่องมือภายในโรงฝึกงานยังมีไม่พร้อม อาคารและโรงฝึกงานที่สอดคล้อง กับแขนงวิชาที่เปิดสอนยังมีไม่เพียงพอ และขาดอาคารสถานที่สอนและฝึกงาน ปัญหาที่ผู้ช่วย ฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของสถานฝึกงาน ลักษณะงานที่ ฝึกปฏิบัติในสถานฝึกงานไม่ตรงกับแขนงวิชาที่จัดสอน และไม่ได้ได้รับความสะดวกในการเดินทางและ นิเทศการฝึกงาน ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ อาคารสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงานมี ไม่เพียงพอ การจัดการสอนไม่สะดวกต่อการส่งนักเรียนไปฝึกงานและไม่ได้ได้รับความร่วมมือ จากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการ

การจัดเตรียมบริการแนะแนว ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ มุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีไม่เพียงพอ และขาดมุคลากรที่มีความรู้ด้านการแนะแนวโดยตรง ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา สำหรับปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการ จัดเตรียมรวบรวมข้อมูลของนักเรียนแต่ละบุคคล ได้แก่ ยังไม่มีการวางแผนการเก็บรวบรวม ข้อมูล มุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอและ เอกสารสิ่งพิมพ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีไม่ เพียงพอ การจัดเตรียมให้บริการข่าวสารแก่นักเรียน ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการแนะแนวมีไม่เพียงพอ และมุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ

และยังไม่มี การวางแผนการจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน การเตรียมจัดประสบการณ์วิชาชีพให้นักเรียน ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน การจัดหาทุนให้นักเรียนยังไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดความสนใจที่จะขอทุนในการประกอบอาชีพอิสระ

การจัด เตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน พบว่า โรงเรียนผู้ช่วยฝ่ายวิชาการและครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหาสำหรับปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบในการจัดบริการติดตามผลนักเรียน ได้แก่บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และยังไม่มีการวางแผนในการติดตามผลนักเรียน การจัด เตรียมการติดตามประเมินผลการจัดบริการแนะแนว ปัญหาที่ครูแนะแนวส่วนใหญ่พบ ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ และยังไม่มีการวางแผน เกี่ยวกับการติดตามประเมินผล

การจัด เตรียมการนิเทศและติดตามผล ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ เรื่องการนิเทศ ครูขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระบบการนิเทศ และขาดการวางแผนการนิเทศและติดตามผล ส่วนปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำโครงการพัฒนาการเรียนการสอน วัสดุ อุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ครูมีไม่เพียงพอ และโรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ครูเกี่ยวกับการนิเทศ และติดตามผล

3.2 ปัญหาการดำเนินการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาดความรู้ และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรม การเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและเนื้อหาวิชา ขาดการวางแผนการนิเทศช่วยเหลือแนะนำครู และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแนะนำครู เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูไม่ใช่เทคนิคและวิธีสอนที่เหมาะสมกับบทเรียน ครูไม่ศึกษาหลักสูตร และแผนการสอน และครูไม่ใช่ทรัพยากรในท้องถิ่นที่มีอยู่ ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูศึกษาหาความรู้มีไม่เพียงพอ ขาดผู้รับผิดชอบในการนิเทศช่วยเหลือแนะนำครู และขาดความรู้และเทคนิคในการใช้วิธีสอนที่เหมาะสม

การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตรระเบียบต่างๆ มีไม่เพียงพอ ขาดความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแนะนำครู เกี่ยวกับวิธีใช้และจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตร และโรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงให้ครูทราบ เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำยังมีไม่เพียงพอ ขาดการสนับสนุนด้านงบประมาณ และไม่มีเวลาจัดทำ

การใช้สื่อประกอบการสอน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูยังขาดความรู้และทักษะในการใช้สื่อการสอน ขาดการแนะนำและติดตามผลการใช้สื่อการสอนของครู และไม่ได้รับความร่วมมือจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการแนะนำให้ความรู้แก่ครูในการใช้สื่อ สำหรับผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา ส่วนปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้มีไม่เพียงพอ ความรู้และทักษะในการใช้สื่อยังมีไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำ ชี้แจงครู เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน ปัญหาที่โรงเรียนส่วนใหญ่พบในการส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานศึกษาได้แก่ เจ้าของสถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ และแหล่งวิทยากรไม่ให้ความร่วมมือ ปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบในการจัดส่งนักเรียนไปฝึกงานนอกสถานศึกษา ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานไม่ได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครอง และสถานฝึกงานอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน สำหรับการใช้อาคารที่ฝึกปฏิบัติงานในโรงเรียน ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ สถานที่คับแคบไม่เหมาะสมกับจำนวนนักเรียน ที่ตั้งของสถานที่ไม่เหมาะสมกับสภาพการใช้งานและนักเรียนขาดระเบียบวินัยในการใช้สถานที่ ส่วนการจัดส่งนักเรียนไปฝึกปฏิบัติงานนอกสถานศึกษา ปัญหาที่ครูผู้สอนส่วนใหญ่พบ ได้แก่ สถานฝึกงานอยู่ห่างไกลจากโรงเรียน ครูผู้สอนไม่สามารถติดตามผลได้ทั่วถึง และเจ้าของแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ ไม่ให้ความร่วมมือ

การวัดผลและประเมินผลการเรียน สำหรับโรงเรียนและครูผู้สอนส่วนใหญ่ตอบว่าไม่มีปัญหา ส่วนปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบ ได้แก่ ครูขาดทักษะในการสร้างข้อสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ เอกสาร คู่มือ ระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผล

มีไม่เพียงพอ และการนี้ เทศดูแลช่วยเหลือครูไม่สามารถทำได้ทั่วถึง

การจัดบริการแนะแนว ด้านการรวบรวมข้อมูลของนักเรียน เป็นรายบุคคล ครูแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียน การจัดบริการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน ส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา ได้แก่ นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการ บุคลากรแนะแนวมีไม่เพียงพอ การจัดส่งนักเรียนไปฝึกงาน ส่วนใหญ่ตอบว่า มีปัญหา ได้แก่ การวางแผนการนิเทศนักเรียนฝึกงานยังไม่มี นักเรียนขาดความสนใจในการฝึกงานพิเศษนอก เวลาเรียนกับสถานฝึกงาน และสถานฝึกงานอาชีพอยู่ห่างไกล สำหรับการจัดบริการสนทน และบริการติดตามผลนักเรียนส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา

### 3.3 ปัญหาการติดตามประเมินผลการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การเตรียมการจัดการสอน สำหรับโรงเรียน ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูผู้สอน และครูแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา

การดำเนินการจัดการสอน สำหรับปัญหาที่ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการส่วนใหญ่พบได้แก่ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรผู้เกี่ยวข้องและนโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลยังไม่ชัดเจน ส่วนโรงเรียน ครูผู้สอน และครูแนะแนวส่วนใหญ่ตอบว่า ไม่มีปัญหา

### อภิปรายผลการวิจัย และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งนี้

จากผลการวิจัย มีข้อค้นพบ เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนสังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ที่ผู้วิจัยเห็นว่าน่าสนใจ สมควรนำมาอภิปรายผลและ เสนอแนะ ดังนี้

#### 1. การเตรียมการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนมีการกำหนดนโยบายการจัดการเรียน โดยพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนด้านบุคลากร วัสดุอุปกรณ์ และงบประมาณ โดยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการจัดให้มีการแนะแนวการเลือกแผนการเรียน และประชาสัมพันธ์หลักสูตร มีครูแนะแนวเป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับความสนใจ ความถนัดและความสามารถของนักเรียน

ผู้วิจัยเห็นว่าประเด็นสำคัญในการจัดแผนการเรียนของทางโรงเรียน นอกจากจะพิจารณาความพร้อมของโรงเรียนแล้วควรพิจารณาความต้องการของผู้เรียนและสังคมด้วย ทั้งนี้เพื่อให้เป็นไปตามนโยบายในการจัดการศึกษาวิชาอาชีพ ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ข้อ 17 และข้อ 23 ที่กล่าวว่า "รัฐพึงจัดและส่งเสริมการมัธยมศึกษาโดยจัดให้สอดคล้องและสนองความต้องการทาง เศรษฐกิจและสังคมของประเทศ และมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจและความถนัด" (แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520, 2520)

ส่วนปัญหาในการจัดแผนการเรียน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ อาคาร สถานที่มีจำนวนไม่เพียงพอ และนักเรียนขาดความสนใจในการเลือกเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ซึ่งสภาพดังกล่าวสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิติยา คาระสวัสดิ์ (2529) และวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ซึ่งพบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ คือ ครูผู้สอนวิชาอาชีพมีไม่เพียงพอ เครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ที่จะให้นักเรียนฝึกปฏิบัติไม่เพียงพอ ผู้ปกครองไม่สนับสนุนส่งเสริมให้นักเรียนเรียนวิชาอาชีพ ท้อถอย นักเรียนมีความสนใจในวิชาอาชีพที่มีในท้องถิ่นน้อยเกินไป ปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรหาแนวทางแก้ไข ส่งเสริมให้ผู้ปกครองและนักเรียน เห็นความสำคัญของการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โดยจัดประชาสัมพันธ์หลักสูตร จัดนิทรรศการทางวิชาการ ออกเยี่ยมบ้านนักเรียน เชิญผู้ปกครอง เป็นสมาชิกสมาคมผู้ปกครองและครูของโรงเรียน เป็นต้น

การจัดครู เข้าสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียน มีการสำรวจความพร้อมของโรงเรียนก่อน เปิดแผนการเรียน และจัดครูเข้าสอนตามวุฒิ วิชาเอก โท ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วสุดี อิ่มแก้ว (2531) และวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่า การเตรียมบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตรโรงเรียนส่วนใหญ่มีการสำรวจความพร้อมของอาจารย์ผู้สอนก่อนจัดแผนการเรียน โดยพิจารณาวุฒิทางการศึกษา ความสามารถเฉพาะตัวและประสบการณ์ในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่าแนวทางในการจัดครู เข้าสอนของทางโรงเรียนดังกล่าว ได้ปฏิบัติตามหลักการที่กรมสามัญศึกษากำหนดคือ การจัดครู เข้าสอนต้องยึดหลักพึ่งตนเอง โดยโรงเรียนต้องสำรวจความพร้อมของโรงเรียน ก่อน เปิดแผนการเรียน เช่น กำหนดคุณสมบัติครูผู้สอนให้สอดคล้องตามวุฒิ วิชาเอก โท สอดคล้องกับความถนัด ความสนใจ และประสบการณ์ (กรมสามัญศึกษา, 2524)

ส่วนปัญหาในการจัดครูเข้าสอน ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ขาดงบประมาณในการจัดหาบุคคลภายนอกมาช่วยสอน และครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อการจัดแผนการเรียนของโรงเรียน ซึ่งไม่สามารถจัดแผนการเรียนให้กว้างขวาง และสนองความต้องการของผู้เรียนได้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526) ; นิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531) และวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ซึ่งพบว่า ปัญหาในการจัดแผนการเรียนที่สำคัญประการหนึ่ง คือ บุคลากรที่มีความสามารถในการสอนวิชาอาชีพมีจำนวนจำกัด งบประมาณมีจำกัดทุกหมวดวิชา โดยเฉพาะวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ผู้วิจัยเห็นว่า สภาพดังกล่าวโรงเรียนควรเชิญบุคลากรภายนอกมาช่วยสอน โดยโรงเรียนมอบหมายให้ครูทำหน้าที่ในด้านการประสานงาน ซึ่งเป็นการสนองนโยบายกรมสามัญศึกษาใน ส่วนที่เกี่ยวกับการจัดการศึกษาด้านอาชีพ ข้อ 3 ที่ว่า "พัฒนาการสอนโดยเสริมการใช้วิทยากรภายนอกมาช่วยสอน ทั้งนี้ครูจะต้องทำบทบาทหน้าที่ในด้านการประสานงาน ร่วมกับวิทยากร เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนของนักเรียน" (กรมสามัญศึกษา, 2530) นอกจากนี้โรงเรียนควรประสานงานกับศูนย์ศึกษาค้นคว้าส่งเสริมการสอนวิชาอาชีพที่กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดนั้นจัดตั้งขึ้น เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรวิทยากร เพื่อขอความร่วมมือต่อไป

การจัดเตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือครู แผนการสอนให้ครูได้ศึกษาและครูผู้สอนส่วนใหญ่ แต่ละคน จัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรเอง สอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า ในการจัดเตรียมเอกสารประกอบหลักสูตร โรงเรียนจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู ประเด็นที่โรงเรียนจัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรให้ครูได้ศึกษานั้น นับว่า เป็นการปฏิบัติที่เหมาะสมตามบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนด้านการจัดการเรียนการสอน ตามที่กรมวิชาการกำหนด (กรมวิชาการ, 2520) ส่วนเอกสารประกอบหลักสูตร เช่น แผน การสอนที่ครูจัดทำด้วยตนเองนั้นนับว่า มีประโยชน์ เพราะแผนการสอนจะกล่าวถึง แนวทาง การสอน การจัดกิจกรรมเสนอแนะแก่ครูโดยยึดจุดประสงค์การเรียนรู้ และความคิดรวบยอด ของหลักสูตรไว้เป็นหลัก (พันทิพา อุทัยสุข, 2523) และแผนการสอนที่ครูจัดทำด้วยตนเองนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า มีความเหมาะสมกับสภาพของท้องถิ่นที่โรงเรียนตั้งอยู่ และใช้ประโยชน์ได้มากกว่า เพราะแผนการสอนที่กลุ่มโรงเรียนจัดทำขึ้นไม่เหมาะสมกับสภาพท้องถิ่น (กิตติยา คาระสวัสดี้, 2529)

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียม เอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ ซึ่งประเด็นหลังนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของกองวิจัยทางการศึกษา วิชาการ (2524) และกิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529) พบว่า โรงเรียนยังขาดเอกสารหลักสูตร คู่มือต่าง ๆ ที่ใช้สอนวิชาอาชีพ และเอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอตามลำดับ ส่วนประเด็นแรกที่เกี่ยวข้องกับครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อให้ครูวางแผนร่วมกันในการแก้ปัญหา และปรับปรุงการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2520) มีการดำเนินการหลังจากการประชุมอบรมต่อเนื่อง เพื่อให้ครูสามารถจัดทำเอกสารประกอบหลักสูตรได้อย่างจริงจัง

การจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัย พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครูหาความรู้เพิ่มเติมในการผลิตสื่อ และจัดหาวัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อให้แก่ครู ซึ่งเป็นประเด็นที่สอดคล้องกับผลการวิจัย ของ กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529) และวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดเตรียมสื่อการเรียน วัสดุอุปกรณ์สำหรับจัดการเรียนการสอนให้แก่ครูไว้ก่อนเปิดภาค ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูได้รับความรู้ และมีการผลิตสื่อการสอนโดยครูผู้สอนเอง นับว่าโรงเรียนเห็นความสำคัญและความจำเป็นของสื่อการสอน ตามที่ วิชัย วงษ์ใหญ่ (2523) ได้กล่าวถึงความสำคัญของสื่อการสอนว่า เป็นวัสดุอุปกรณ์และกิจกรรมการเรียนที่ครู และนักเรียนจะต้องทำเพื่อเป็นแนวทางในการเรียนรู้ ซึ่งครูจะต้องจัดทำขึ้น และจัดหาไว้ให้เรียบร้อย

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูขาดความรู้และทักษะในการผลิตสื่อ วัสดุอุปกรณ์ในการผลิตสื่อมีไม่เพียงพอ ขาดการแนะนำชี้แจงในการจัดทำสื่อ สอดคล้องกับผลการวิจัยของวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่า ครูมีความรู้ในการจัดทำสื่อไม่เพียงพอ วัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำสื่อการสอนมีจำนวนไม่เพียงพอ และขาดการแนะนำครูในการจัดทำสื่อการสอน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พรหมเพรา คงธนะ (2521) ที่พบว่า สื่อการสอนที่ครูใช้ในการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนศึกษาสื่อการสอนเป็นบางครั้ง เครื่องมือเครื่องใช้ไม่เพียงพอ และมีไม่ครบทุกวิชา แนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรส่งเสริมให้ครู เข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการผลิตสื่อ

การสอน และประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของความร่วมมือในการพัฒนาการเรียนการสอน  
เท่าที่จะสามารถจะดำเนินการได้

การจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่  
มีการจัดเตรียมเครื่องมือ อุปกรณ์ต่างๆ ให้เพียงพอใช้การได้ดี และจัดสถานที่ที่สอนและฝึกงาน  
ให้พร้อมที่ผู้เรียนจะ เข้าใช้ได้ทันที นอกจากนี้การเลือกสถานฝึกงานสำหรับนักเรียน พิจารณาจาก  
สถานฝึกงานที่เจ้าของสถานฝึกงานให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน เป็นอย่างดี และมีลักษณะงาน  
ที่ปฏิบัติตรงกับแขนงวิชาที่โรงเรียนจัดสอน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิเชียร ภูสุวรรณ  
(2532) ที่พบว่าโรงเรียนจัดเตรียมสถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน โดยพิจารณาจากความพร้อมของ  
ห้องปฏิบัติการ และโรงฝึกงานของโรงเรียน และผลการวิจัยของ อุษา เหมตะศิลา (2524)  
ที่พบว่าการสอนวิชาอาชีพส่วนใหญ่ จัดสอนความรู้และฝึกงานภายในโรงเรียน โดยจัดตาม  
ความพร้อมของโรงเรียน ไม่มีโรงเรียนใดคิดส่งนักเรียนไปฝึกงานยังแหล่งวิทยากร และสถาน  
ประกอบอาชีพเลย ซึ่งประเด็นหลังนี้ยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของไชยพร ศัพท์จิตานนท์  
(2525) และของทัศนีย์ ใจชื่อ (2525) ที่พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ไม่มีการออกไปฝึกปฏิบัติงาน  
ในสถานที่ต่างๆ นอกโรงเรียน แม้จะเห็นความจำเป็นในการพานักเรียนออกไปฝึกงานกับ  
สถานฝึกงานอาชีพ แต่ต้องประสบกับปัญหา อุปสรรคหลายประการ จึงไม่สามารถพานักเรียนไป  
ฝึกงานกับสถานฝึกงานได้ นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคดังกล่าว ยังมีเหตุผลที่ควรพิจารณาได้แก่  
โรงเรียนส่วนใหญ่เปิดสอนถึงระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ กรมสามัญ  
ศึกษาได้จัดสรรงบประมาณ สำหรับสร้างอาคารและโรงฝึกงานให้ตามโครงการโรงเรียนมัธยม  
ศึกษาเพื่อพัฒนาภูมิภาค (ค.ม.ภ.) ทำให้โรงเรียนมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์  
พอสมควร ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิรมล ธรรมอำนวยการสุข (2531) ที่พบว่า การใช้  
สถานที่ที่สอนและฝึกงานในโรงเรียนขนาดใหญ่มีความเหมาะสมดีแล้ว

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมสถานที่ที่สอนและฝึกงานมีปัญหาที่พบจากการวิจัย  
ที่สำคัญคือ วัสดุอุปกรณ์อาคารสถานที่โรงฝึกงานยังมีไม่พร้อม และไม่ได้จับความร่วมมือจากแหล่ง  
วิทยากรและสถานประกอบการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ไชยพร ศัพท์จิตานนท์ (2525)  
ที่พบว่า ปัญหาการเรียนการสอน มีปัญหาด้านขาดครูผู้สอน ขาดแคลนหนังสือและคู่มือการสอน  
ขาดอุปกรณ์ ขาดโรงฝึกงานและมีความไม่เหมาะสมของจำนวนนักเรียนต่ออุปกรณ์และ เครื่องมือ



ต่างๆ และผลการวิจัยของทัศนีย์ ใจชื่อ (2525) พบว่ามีปัญหาการจัดแผนการเรียนวิชาอาชีพ คือ ขาดความพร้อมในด้านโรงฝึกงานหรือห้องปฏิบัติการ เครื่องมือและวัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และมีปัญหามากในเรื่องสถานฝึกงานอาชีพ สำหรับเหตุผลในประเด็นที่ไม่ได้รับความร่วมมือจากแหล่งวิทยาการและสถานประกอบการนั้น สงบ ลักษณะ (2524) ได้ทำการวิจัยพบว่า สถานฝึกงานอาชีพส่วนใหญ่ไม่เข้าใจจุดมุ่งหมายของการฝึกงานของนักเรียนดีพอ ทำให้ไม่ได้รับความร่วมมือเท่าที่ควร และสถานฝึกงานรับนักเรียนได้จำกัด เพราะ เป็นสถานประกอบการที่มีขนาดเล็กอุปกรณ์มีจำกัด เจ้าของสถานฝึกอาชีพไม่มีเวลาที่จะสอนหรือดูแลนักเรียนได้ทั่วถึง สำหรับแนวทางในการแก้ไขปัญหานี้ จากสรุปผลการสัมมนาในระดับชาติ เรื่อง หลักสูตรมัธยมศึกษา ซึ่งกรมวิชาการจัดขึ้น ได้ให้ข้อเสนอแนะในด้านการจัดสอนเกี่ยวกับวิชาอาชีพว่าควรจัดให้มีการอบรมครู เพื่อให้ทราบถึงเทคนิค วิธีการสอนต่างๆ ให้ทันสมัย สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร รวมทั้งจัดส่งครูไปฝึกอบรมความรู้ทักษะ เกี่ยวกับวิชาอาชีพให้เก่งแล้วนำมาถ่ายทอดให้นักเรียน แทนการส่งนักเรียนออกไปฝึกงานตามสถานประกอบการต่างๆ (กรมวิชาการ, 2530)

การจัดเตรียมบริการแนะแนว จากการวิจัยพบว่าโรงเรียนทุกโรงเรียนจัดให้มีบุคลากรรับผิดชอบงานแนะแนวโดยตรง ส่งเสริมให้บุคลากรแนะแนวได้เพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ จัดทำแผนงานโครงการแนะแนวตลอดปี และกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของกรรมการแนะแนว โดยมีฝ่ายแนะแนวจัดเตรียมบริการแนะแนวโดยการจัดทำแบบสอบถามจัดบริการให้คำปรึกษาศึกษาข้อมูลนักเรียน เป็นรายบุคคล และติดต่อหน่วยราชการและเอกชน เพื่อหาทุนการศึกษาให้นักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่าโรงเรียนมีการแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนว โดยฝ่ายแนะแนวจัดเตรียมบริการแนะแนวโดยการจัดทำแบบสอบถาม วางแผนการปฐมนิเทศนักเรียน ศึกษาข้อมูล ของนักเรียน เป็นรายกลุ่ม ติดต่อหน่วยราชการและเอกชน เพื่อจัดหาทุนให้แก่ นักเรียน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิรมล ธรรมอำนวยสุข (2531) ที่วิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดแนะแนวเพื่อให้เกิดประโยชน์ทางการศึกษา ดำเนินการโดยครูแนะแนว ครูที่ปรึกษาในโรงเรียนขนาดใหญ่ จัดป้ายนิเทศ บริการจัดหาทุนการศึกษา จากบริการสนเทศใช้แบบสำรวจความสนใจและความถนัดในอาชีพต่างๆ และมีการติดตามผลการเรียน หลังจากการเลือกเรียนวิชาอาชีพแล้ว จะเห็นได้ว่าโรงเรียนมีการส่งเสริมและสนับสนุนให้ฝ่ายแนะแนวมีการเตรียมการจัดบริการแนะแนวได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถจัดบริการแนะแนวทั้ง 5 งาน คือ การรวบรวมข้อมูล

นักเรียนบริการสนเทศ การบริการให้คำปรึกษา การบริการจัดวางตัวบุคคลและบริการติดตาม ประเมินผลนักเรียน (กรมวิชาการ, 2529) เป็นที่น่าสังเกตว่า เหตุผลที่ฝ่ายแนะแนวสามารถปฏิบัติงานแนะแนวได้ครบถ้วนที่ควรกล่าวถึงจากผลการวิจัยก็คือ ครูแนะแนวส่วนใหญ่เคยเข้ารับการอบรม เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวและครูแนะแนวส่วนใหญ่จบวิชา เอกจิตวิทยาแนะแนว การศึกษา ประกอบกับทางโรงเรียนมีการวางแผนการแนะแนว และกำหนดหน้าที่ผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนนั่นเอง

ส่วนปัญหาในการจัดเตรียมบริการแนะแนว ผลการวิจัย พบว่า ปัญหาที่สำคัญคือบุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีไม่เพียงพอ ไม่มีการวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูล บุคลากรแนะแนวมีความรู้ไม่เพียงพอ เอกสารสิ่งพิมพ์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีไม่เพียงพอ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน การจัดหาทุนยังไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ซึ่งพบว่าปัญหาที่สำคัญ คือบุคลากรผู้รับผิดชอบงานแนะแนวมีไม่เพียงพอ ขาดการวางแผนการปฏิบัติงานแนะแนว เอกสารสิ่งพิมพ์เกี่ยวกับการรวบรวมข้อมูลมีจำนวนไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงครู เกี่ยวกับการแนะแนวนักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงานนอกเวลาเรียน จัดหาทุนให้นักเรียนยังไม่เพียงพอ นโยบายของโรงเรียน เกี่ยวกับการติดตามประเมินผลการแนะแนวไม่ชัดเจน สำหรับปัญหาเกี่ยวกับบุคลากรแนะแนวมีไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่า นอกจากโรงเรียนจะแต่งตั้งคณะกรรมการแนะแนวของโรงเรียนแล้ว โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจง เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวให้แก่ครูในโรงเรียนทราบ เพื่อร่วมมือกันช่วยเหลือนักเรียนแก้ปัญหา ถ้าครูในโรงเรียนร่วมมือกันอย่างจริงจัง ก็จะช่วยลดภาระของครูแนะแนวและปัญหาการขาดแคลนบุคลากรแนะแนวก็จะลดลงไป

การจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงกำหนดบุคลากรในการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผลการเรียน ประกอบด้วยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาการ และครูผู้สอน โดยจัดประชุมอบรมให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับระเบียบวิธีการวัดผลและประเมินผล แต่งตั้งเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานวัดผลและประเมินผล และส่งเสริมให้ครูจัดทำข้อสอบมาตรฐาน ซึ่งเป็นไปตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 พ.ศ.2529 กำหนดให้โรงเรียนดำเนินการวัดผลและประเมินผลเอง (กรมสามัญศึกษา, 2529) ดังนั้นผู้ที่

มีความสำคัญอย่างยิ่งคือครูผู้สอน ซึ่งใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด จะต้องเตรียมเนื้อหาสาระที่จะสอนให้สอดคล้องกับจุดประสงค์ และต้องกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน ตลอดจนการวัดผลและประเมินผลเอง ซึ่งประเด็นหลังนี้มีข้อสังเกตจากรายงานการสัมมนาเรื่องหลักสูตรมัธยมศึกษาเกี่ยวกับการวัดผลและประเมินผลว่า ปัญหาสำคัญของการวัดผลและประเมินผล คือครูไม่เข้าใจความคิดรวบยอด ( Concept ) ของการวัดผล ทำให้ไม่สามารถจัดการวัด ประเมินผลได้อย่างถูกต้องตามจุดประสงค์ที่วางไว้ ดังนั้นจึงควรมีการอบรมให้ความรู้แก่ครู เกี่ยวกับการสร้างเครื่องมือทดสอบ รวมทั้งควรมีการพัฒนาคุณภาพของข้อสอบให้มีมาตรฐานมากยิ่งขึ้น (กรมวิชาการ, 2530) ดังนั้น การที่โรงเรียนได้มีการจัดเตรียมการวัดผลและประเมินผล ตามผลการวิจัยที่พบดังกล่าวเบื้องต้น จึงพบว่า มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับระเบียบวิธีการตามที่กรมสามัญศึกษากำหนด และผลการสัมมนาดังกล่าว

ส่วนปัญหาในการเตรียมการวัดผลและประเมินผล ผลการวิจัยพบว่าปัญหาที่สำคัญคือ ฝ่ายแนะแนวมีบุคลากรไม่เพียงพอ และขาดการวางแผนเกี่ยวกับการติดตามประเมินผล ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของพงษ์พิศ ทะคง (2526) ที่พบว่าบุคลากรแนะแนวยังมีไม่เพียงพอ และขาดความร่วมมือจากครูคนอื่นๆ ดังนั้นแนวทางในการแก้ปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดประชุมชี้แจงครูเกี่ยวกับการติดตามผลของฝ่ายแนะแนว และขอความร่วมมือจากทุกฝ่าย จะเป็นการลดปัญหาเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอได้

การจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่จัดงบประมาณและสิ่งอำนวยความสะดวกในการจัดการสอน จัดตั้งคณะกรรมการนิเทศงานวิชาการภายในโรงเรียน และจัดหาคู่มือ เอกสาร ระเบียบต่างๆ ให้ครูศึกษา มีข้อสังเกตจากผลการวิจัยว่าโรงเรียนมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อส่งเสริมการจัดสอน เช่น เอกสาร ระเบียบต่างๆ ตลอดจนคู่มือให้ครูได้ศึกษา สิ่งเหล่านี้เป็นประโยชน์ต่อครูอย่างมาก เช่น คำอธิบาย เพื่อกระจ่างแจ้งในเรื่องต่างๆ เกี่ยวกับหลักสูตร แบบฟอร์มต่างๆ ความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงต่างๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการสอน รวมทั้งเทคนิควิธีสอนใหม่ๆ โรงเรียนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดไว้บริการครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2524) ซึ่งสอดคล้องกับความหมายของนิเทศการศึกษาที่ Carter V. Good (1959) กล่าวไว้ว่าเป็นความพยายามของเจ้าหน้าที่ของโรงเรียนในการส่งเสริมความเป็นผู้นำให้กับครู และผู้ที่เกี่ยวข้องในการ

จัดการศึกษา ในการปรับปรุงการสอนได้แก่ การส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพและการพัฒนา  
ครู การเลือกและปรับจุดมุ่งหมายการศึกษา วัสดุสอน วิธีสอน และการประเมินผลการเรียน  
การสอน

ส่วนปัญหาการจัดเตรียมการนิเทศและติดตามผล ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่  
สำคัญคือ ขาดบุคลากรที่มีความรู้เรื่องการนิเทศ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงให้ความรู้แก่ครู  
เกี่ยวกับการนิเทศ และติดตามผล มีปัญหาดังกล่าวที่ประชุมสัมมนาในระดับชาติ เรื่องหลักสูตร  
มัธยมศึกษา ซึ่งจัดโดยกรมวิชาการ ได้สรุปเป็นข้อคิดเห็นว่า ปัญหาที่พบในเรื่องของการนิเทศ  
ติดตามผลก็คือ ขาดการประสานงานกันระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และได้เสนอแนวทาง  
แก้ไขว่าควรกำหนดบทบาทให้ศูนย์วิชาการประจำเขตการศึกษา เป็นผู้กำหนดรูปแบบและดำเนินการ  
นิเทศ (กรมวิชาการ, 2530)

## 2. การดำเนินการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่  
ส่งเสริมให้ครูได้รับความรู้เพิ่มเติม เช่น ศึกษาต่อ อบรมดูงาน จัดให้ครูได้ศึกษาหลักสูตร  
เอกสารประกอบหลักสูตร ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย และการ  
ทดลองปฏิบัติจริง จากผลการวิจัยจะเห็นว่า โรงเรียนมุ่งเน้นให้ครูมีความพร้อมในการจัด  
การเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียน ซึ่งเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียน  
ด้านการจัดการเรียนการสอน (กรมวิชาการ, 2520) ส่วนวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน  
ของครูที่ใช้วิธีสอนแบบสาธิต แบบบรรยาย และการทดลองปฏิบัติจริง สอดคล้องกับผลการวิจัย  
ของ วสุเมศ ภูมิแก้ว (2531) ที่พบว่า อาจารย์ผู้สอนส่วนใหญ่มีการเตรียมการสอนทุกครั้ง  
สำหรับวิธีสอนใช้การบรรยายหรืออธิบาย รองลงมาคือการสาธิตและการปฏิบัติ จะเห็นว่า ครู  
ผู้สอนสามารถเลือกใช้วิธีสอนหลายๆ วิธี เพื่อให้เหมาะสมกับบทเรียน โดยครูผู้สอนจะเป็น  
ผู้พิจารณาเลือกใช้ให้เหมาะสมกับความรู้ ความสามารถและทักษะที่นักเรียนจะได้รับ  
(สุทธิ ประจงศักดิ์และศิริกุล โทพิทักษ์, 2525)

ส่วนปัญหาในการจัดการเรียนการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ  
ครูขาดความรู้ และทักษะในการเลือกจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับบทเรียนและ  
เนื้อหาวิชา ครูไม่ศึกษาหลักสูตรและแผนการสอน เอกสาร คู่มือสำหรับให้ครูศึกษาหาความรู้

มีไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่าปัญหาที่สำคัญคือ เอกสารหลักสูตร แบบเรียน คู่มือการใช้หลักสูตร มีจำนวนไม่เพียงพอ ครูผู้สอนไม่ให้ความร่วมมือในการใช้โครงการสอน แผนการสอน แผนการสอนจัดทำไม่ครบทุกรายวิชา และครูมีความรู้เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนควรจัดประชุมอบรมครู เพื่อให้ทราบถึงเทคนิควิธีการสอนต่างๆ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับจุดหมายของหลักสูตร ตลอดจนจัดหาเอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร เอกสารประกอบหลักสูตรไว้ให้ครูได้ศึกษาอย่างเพียงพอ จัดให้มีการนิเทศและติดตามผลการใช้แผนการสอน และจัดประชุมเชิงปฏิบัติการเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน ภายในหมวดวิชาหรือโรงเรียน โดยเลือกปฏิบัติตามความเหมาะสมกับเวลาและโอกาส ปัญหาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะลดลง

การใช้เอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ จัดหาเอกสารประกอบหลักสูตรไว้บริการครู ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอน ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้แผนการสอน และหนังสือความรู้สำหรับครู สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2528) พบว่า แผนการสอนเป็น เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูใช้ประกอบการสอนมากที่สุด มีการจัดทำแผนการสอนโดยอาจารย์แต่ละคนจัดทำเอง และกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้จัดทำ และผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) พบว่า โรงเรียนจัดหาคู่มือการใช้หลักสูตร โครงการสอน แผนการสอนให้แก่ครู จัดประชุมอบรมให้ความรู้ในการจัดทำโครงการสอน แผนการสอน และครูผู้สอนจัดทำโครงการสอน แผนการสอนใช้เอง อนึ่งมีข้อสังเกตจากผลการวิจัยที่กล่าวถึง เบื้องต้นว่า แผนการสอนเป็น เอกสารประกอบหลักสูตรที่ครูใช้มากที่สุด ทั้งนี้เพราะการวางแผนการสอน เป็นกิจกรรมอันดับแรกของครู เพื่อที่จะให้การสอนทั้งกระบวนการบรรลุเป็นผลสำเร็จตามเป้าหมาย ครูผู้สอนที่ขาดการวางแผนการสอนจะไม่ประสบผลสำเร็จในการสอนอย่างแน่นอน (สุทธิ ประจงศักดิ์, 2524)

ส่วนปัญหาการใช้เอกสารประกอบหลักสูตร ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ เอกสารหลักสูตร คู่มือการใช้หลักสูตร ระเบียบต่างๆ มีไม่เพียงพอ ความรู้ความเข้าใจในการจัดทำยังมีไม่เพียงพอ โรงเรียนไม่ได้จัดประชุมชี้แจงให้ครูทราบ เกี่ยวกับประโยชน์และความสำคัญของการใช้เอกสารประกอบหลักสูตรและไม่มีเวลาในการจัดทำ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529) ที่พบว่า เอกสารประกอบหลักสูตรมีไม่เพียงพอ

ขาดงบประมาณในการจัดซื้อ ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิต เอกสาร เกี่ยวกับ วิชาอาชีพในท้องถิ่น และจากผลสรุปของการสัมมนา เรื่อง หลักสูตรมัธยมศึกษา ซึ่งจัดโดย กรมวิชาการ (2530) พบว่า ตั้งแต่ประกาศใช้หลักสูตรมานั้น เอกสารประกอบหลักสูตรไม่ เพียงพอ ที่พิมพ์จำหน่ายก็ไม่แพร่หลายเท่าที่ควร ทำให้ไม่ถึงมือครู ปัญหาเกี่ยวกับ เอกสารประกอบ หลักสูตรไม่เพียงพอ นั้น หากจะให้ครูจัดทำขึ้นเอง ผู้วิจัยมีความเห็นว่า น่าจะมีอุปสรรคในเรื่อง ของความรู้ความเข้าใจ งบประมาณในการจัดทำ และ เวลา แนวทางแก้ไข ทางโรงเรียนควร จัดประชุมอบรม เพื่อให้ความรู้แก่ครู หรือจัดประชุมอบรมปฏิบัติการให้ครูในหมวดวิชาหรือ โรงเรียนร่วมกันจัดทำ หากจะแก้ไขเรื่อง งบประมาณ ผู้วิจัยใคร่เสนอแนะให้กลุ่มโรงเรียน ร่วมกันจัดทำและมีการเผยแพร่ให้ถึงมือครูผู้สอนอย่างจริงจัง คือเนื่อง

การใช้สื่อประกอบการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ส่งเสริมให้ครู เข้าร่วมประชุม อบรมสัมมนาทางวิชาการ เกี่ยวกับการใช้สื่อ มีการสาธิตสื่อการสอน ครูผู้สอน ส่วนใหญ่เลือกใช้สื่อประเภทหนังสือเรียน และหนังสืออ่านประกอบ ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียน ดำเนินการด้านนี้เหมาะสมแล้ว เพราะสื่อการสอนจะเป็นตัวกลางที่ใช้ในขบวนการเรียนการสอน เพื่อทำให้ครูและนักเรียน เข้าใจสิ่งที่ถ่ายทอดซึ่งกันและกัน ได้ผลดีตรงตามจุดมุ่งหมายของ การเรียนการสอน (ลัดดา สุขปรีดี, 2522) นอกจากนี้ ผลการวิจัยในส่วนที่เกี่ยวกับการ ดำเนินการของโรงเรียนยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภู่อุวรรณ (2532) พบว่า โรงเรียนจัดให้ครูประชุมอบรม เกี่ยวกับการใช้สื่อการสอน และให้ค่าปรึกษาแนะนำการใช้สื่อ การสอนแก่ครู สำหรับประเด็นการเลือกใช้สื่อของครูนั้น กรมวิชาการ (2521) ได้กำหนด สื่อการเรียนวิชาการงานและอาชีพไว้ว่า การสอนกลุ่มวิชาการงานและอาชีพจะมุ่งเน้นการ ปฏิบัติหรือการลงมือทำจริง และกระทำอยู่เป็นประจำ ฉะนั้นสื่อการเรียนที่มีความสำคัญต่อ การเรียนการสอนของครูจึงได้แก่ หนังสือเรียนแต่ละรายวิชา คู่มือครู วัสดุ-อุปกรณ์ ทรัพยากรในท้องถิ่น หนังสืออ้างอิงหรือหนังสืออ่านประกอบ หรือนิตยสารวารสารต่างๆ ผู้วิจัย จึงมีความเห็นว่า การที่ครูจะเลือกใช้สื่อประเภทใดนั้น ย่อมอยู่ในดุลยพินิจของครูผู้สอน เป็นสำคัญ สื่อบางชนิดเหมาะสมกับบทเรียนและ เนื้อหาอย่างหนึ่ง แต่อาจจะไม่เหมาะสมกับบทเรียนอื่น หลักสำคัญควรพิจารณา เลือกใช้สื่อให้เหมาะสมสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายและ เนื้อหา วิชาของผู้เรียน คุ้มค่าทั้งด้านเวลา และราคา

ส่วนปัญหาในการใช้สื่อการสอน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ ครูขาดความรู้ และทักษะในการใช้สื่อ ขาดการแนะนำและติดตามผลการใช้สื่อ สื่อการสอนที่โรงเรียนจัดให้มี ไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัย สงมย ลักษณะ (2524) ; พรหมเพรา คงชนะ (2526) และวิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่วิจัยพบว่า ปัญหาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนที่คล้ายคลึงกัน คือ ครูผู้สอนได้รับสื่อการสอนล่าช้า ไม่ครบ หรือไม่พอกับความต้องการ วัสดุ อุปกรณ์มีจำนวน ไม่เพียงพอ ขาดการแนะนำชี้แจงครูในการใช้สื่อการสอน และครูผู้สอนมีความรู้เกี่ยวกับการใช้ สื่อไม่เพียงพอ สภาพดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า ควรดำเนินการแก้ไขทั้งระยะสั้น และระยะยาว การแก้ไขในระยะสั้นให้ทันกับการสอนของครู โรงเรียนควรจัดสรรงบประมาณให้จัดซื้อ ขอยืม จากโรงเรียนอื่นหรือกลุ่มโรงเรียน การแก้ไขปัญหาระยะยาว โรงเรียนควรติดต่อประสานงาน กับแหล่งวิทยากร สถานประกอบการต่างๆ เพื่อขอความร่วมมือในการจัดสื่อการสอนให้แก่ครู ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการ เตรียมการก่อน เปิดภาคเรียน ในแต่ละปีการศึกษา

การใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้ห้อง ปฏิบัติการและโรงฝึกงานในโรงเรียน ใช้แหล่งวิทยากร เช่นศูนย์ฝึกอาชีพของทางราชการหรือ เอกชนที่จัดการศึกษา และจัดให้นักเรียนฝึกหัดงานอาชีพที่บ้านคือ เนื่องจากโรงเรียน ซึ่งสอดคล้อง กับผลการวิจัยของกิตติยา คาระสวัสดิ์ (2529) ; นิรมล ธรรมอ่านวยสุข (2531) และ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่าในโรงเรียนขนาดใหญ่เห็นว่า สถานที่ที่ใช้สอนและฝึกงาน มีความเหมาะสมดีแล้ว โรงเรียนส่วนใหญ่ไม่ใช้สถานฝึกงานอาชีพนอกโรงเรียนที่ใช้มีน้อย โดยโรงเรียนส่วนใหญ่ส่งนักเรียนไปฝึกงานอาชีพกับผู้ปกครองนักเรียน อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัย ยังเห็นว่าโรงเรียนควรจัดให้นักเรียนได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติงานจากสถานฝึกงานอาชีพบ้าง ทั้งนี้ เพราะการเรียนการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องใช้สถานที่ฝึกปฏิบัติงาน เพื่อให้นักเรียนมีความรู้ ความเข้าใจทักษะเบื้องต้น เกี่ยวกับงานอาชีพ ตลอดจนการสร้างกิจนิสัยที่ดีในการปฏิบัติงาน การจัดสถานที่สำหรับฝึกปฏิบัติจึง เป็นหน้าที่ของโรงเรียน และครูผู้สอนจะต้องจัดและสร้างขึ้น เพื่อให้ นักเรียนได้มีโอกาสสัมผัสกับสถานที่ฝึกปฏิบัติงานที่คล้ายคลึงกับการปฏิบัติงานอาชีพนั้นจริงๆ (สุทธิ ประจงศักดิ์, 2529) อีกทั้งยังสนองนโยบายของกรมสามัญศึกษาในการพัฒนาการเรียน โดยเน้นให้นักเรียนปฏิบัติจริง โดยใช้วิทยากร วิทยากร และสถานประกอบการในท้องถิ่น

ส่วนปัญหาการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญ คือ เจ้าของสถานประกอบการ สถานประกอบการอาชีพอิสระ และแหล่งวิทยาการไม่ให้ความร่วมมือ นักเรียนขาดความสนใจที่จะฝึกงาน สถานฝึกงานอยู่ห่างไกล ครูผู้สอนไม่สามารถติดตามผลได้ทั่วถึง ปัญหาต่างๆ เหล่านี้เป็นปัญหาที่เรื้อรังมานาน นับตั้งแต่กระทรวงศึกษาธิการประกาศใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521 และหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2524 โดยกำหนดหลักการในการใช้หลักสูตรไว้ว่า เป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้สามารถศึกษาหาความรู้จากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ และสถานประกอบอาชีพอิสระ แต่จากผลการวิจัยจำนวนหลายเล่ม เช่นของ ทศนีย์ ใจชื่อ (2525) ; ไชยพร ดัชนีจิตานนท์ (2525) และสงบ ลักษณะ (2524) พบข้อสรุปที่คล้ายคลึงกันในปัญหาการใช้สถานที่ที่สอนและฝึกงาน สาเหตุสำคัญ เนื่องมาจากโรงเรียน ผู้ปกครองนักเรียน ตลอดจนสถานฝึกงาน ไม่เห็นความสำคัญและไม่เข้าใจในการจัดส่งนักเรียนออกไปฝึกงาน ผู้วิจัยมีความเห็นว่าโรงเรียนควรกำหนดนโยบายการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพให้ชัดเจนและสอดคล้องกับนโยบายของกรมสามัญศึกษาประสานงานกับสถานฝึกงานอาชีพ ประชาสัมพันธ์การใช้หลักสูตรกับนักเรียนและผู้ปกครอง ติดต่อกับหน่วยงานราชการ เพื่อขอความร่วมมือ ทั้งนี้โรงเรียนจะต้องมีการวางแผนและดำเนินการอย่างเป็นระบบ คาดว่าจะสามารถแก้ปัญหาและพัฒนาการศึกษาด้านอาชีพตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรได้

การวัดผลและประเมินผลการเรียน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนส่งเสริมให้หมวดวิชาทำจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชาจัดสร้างข้อสอบ วิเคราะห์ข้อสอบ จัดทำเอกสารคู่มือการวัดผล และประเมินผลให้ครูได้ศึกษาให้คำปรึกษาแนะนำครู ครูผู้สอนส่วนใหญ่ใช้วิธีการวัดผลระหว่างเรียนและหลังการเรียน วัดผลและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักเรียน จากผลงานของนักเรียนและ เจตคตินิสัยที่ดีในการทำงาน ผู้วิจัยเห็นว่าโรงเรียนมีการดำเนินการด้านนี้ได้เหมาะสม เพราะการวัดผลและประเมินผลมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โรงเรียนจะทราบพัฒนาการการเรียนรู้ของนักเรียน ทั้งในด้านความคิดจิตใจ และทักษะ โดยเฉพาะการวัดผลและประเมินผลวิชาอาชีพ ซึ่งสามารถบ่งชี้ถึงคุณภาพของงาน นิสัยในการทำงาน เจตคติที่ดีต่อการทำงาน (ปรีชา ชาศิมาลาการ, 2524) สำหรับการปฏิบัติของครูผู้สอนที่มีการวัดผลระหว่างเรียน และหลังเรียน นับว่าสอดคล้องกับแนวปฏิบัติของกรมสามัญศึกษาในการดำเนินการวัดการประเมินผล ซึ่งกำหนดให้ครูผู้สอนมีการวัดผล



ระหว่างเรียน และหลังเรียน (กรมสามัญศึกษา, 2524)

ส่วนปัญหาในการวัดผลและประเมินผลการเรียน ปัญหาที่สำคัญคือ ครูขาดทักษะในการสร้างข้อสอบ และวิเคราะห์ข้อสอบ เอกสาร คู่มือ ระเบียบต่างๆ เกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล มีไม่เพียงพอ และการนิเทศดูแลช่วยเหลือครูไม่สามารถทำได้ทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ที่พบว่า ครูขาดทักษะในการจัดทำข้อสอบ วิเคราะห์ข้อสอบ และหมวดวิชาขาดการส่งเสริมให้ครูนำผลการประเมินผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ (2529) ที่พบว่าครูส่วนใหญ่ ยังขาดความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับระเบียบการประเมินผล ขาดความรู้ความสามารถในการสร้างเครื่องมือในการประเมินผล ขาดเทคนิคในการวิเคราะห์ข้อสอบ การสร้างข้อสอบมาตรฐาน การให้อำนาจการประเมินผลการเรียนแก่ครูและกลุ่มโรงเรียน เป็นสิ่งถูกต้อง แต่กลุ่มโรงเรียนยังขาดผู้รู้ช่วยเหลือในด้านนี้ ทำให้ครูประสบปัญหาในการปฏิบัติตามระเบียบ ผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรดำเนินการให้คณะกรรมการวิชาการของโรงเรียนมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการวัดผลประเมินผล กำหนดแผนการประเมินผล และติดตามผล รวมทั้งการดำเนินงานให้เป็นไปตามแผน โดยมีการนิเทศและติดตามผลการปฏิบัติงานอย่างค่อเนื่องสม่ำเสมอ

การจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ครูแนะแนวส่วนใหญ่จัดบริการแนะแนวครอบคลุมงานแนะแนวดังนี้ รวบรวมข้อมูลของนักเรียน เป็นรายบุคคลโดยใช้วิธีสอบถาม จัดกิจกรรมแนะแนว 1 คาบต่อสัปดาห์ จัดป้ายสนทนเพื่อให้ข่าวสารด้านการศึกษาและอาชีพ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับแนวโน้มของการมีงานทำ หรือความต้องการแรงงาน จัดบริการให้คำปรึกษาเป็นรายบุคคล จัดเอกสารแนะนำแก่นักเรียน จัดบริการติดตามผล โดยการสังเกตพฤติกรรมนักเรียนในการเรียน จะเห็นได้ว่าการดำเนินงานในด้านนี้ของครูแนะแนวสามารถจัดได้ถูกต้องเหมาะสม สอดคล้องกับการปฏิบัติงานแนะแนว ช่วยให้นักเรียนรู้จักตนเองและได้ข้อมูลที่ถูกต้องด้านอาชีพ (อนุพงศ์ สุขเกษม, 2527) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พงษ์พิศ ทะคง (2526) ที่พบว่าโดยส่วนรวมผู้บริหารและครู เห็นว่าการปฏิบัติงาน เกี่ยวกับการจัดแนะแนวอยู่ในระดับปานกลาง และยังคงกล่าวว่ามีปัจจุบันโรงเรียนต้นตัว และเห็นความสำคัญของการแนะแนว จึงพยายามดำเนินงานด้านการจัดบริการแนะแนวให้สนองหลักการของหลักสูตร ซึ่งมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ทั้งวิชาการและวิชาอาชีพที่เหมาะสมกับวัย ความต้องการ ความสนใจ และความถนัด

เพื่อให้แต่ละบุคคลเข้าใจและรู้จัก เลือกอาชีพที่เป็นประโยชน์แก่ตนเองและสังคม

ปัญหาการจัดบริการแนะแนว ผลการวิจัยพบว่า ปัญหาที่สำคัญคือ บุคลากรแนะแนวมีจำนวนไม่เพียงพอ ไม่ได้ได้รับความร่วมมือจากนักเรียน นักเรียนขาดความสนใจที่จะเข้ารับบริการ และฝึกงานพิเศษนอกเวลาเรียนกับสถานฝึกงาน ขาดการวางแผนการนิเทศนักเรียนที่ฝึกงาน สถานฝึกงานอยู่ห่างไกล มีข้อสังเกตจากการวิจัยว่า ปัญหาที่พบมากจากการวิจัยเล่มอื่นๆ เช่นของ พงษ์ทิศ ทะคง (2526) ; วิเชียร ภูสุวรรณ (2532) ได้แก่ บุคลากรแนะแนวมีไม่เพียงพอ การแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรจัดตั้งคณะกรรมการแนะแนว ซึ่งประกอบด้วยบุคคลหลายฝ่าย แล้วจัดฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเหล่านี้ นอกจากนี้ควรจัดประชุมชี้แจงให้ครูทราบ เกี่ยวกับการจัดบริการแนะแนวหรือจัดประชุมสัมมนาปัญหาการจัดบริการแนะแนวในโรงเรียน โดยเลือกจัดกิจกรรมตามความพร้อมของโรงเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องบุคลากรไม่เพียงพอ และปัญหาการไม่ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรอื่นๆ ได้

### 3. การติดตามประเมินผลการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

การติดตามผลการเตรียมการจัดการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนทุกโรงเรียนใช้วิธีการสอบถามจากผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานอาชีพ ครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และนักเรียน ส่วนฝ่ายแนะแนวใช้วิธีการสอบถาม ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ครูที่ปรึกษาและนักเรียน มีข้อสังเกตว่าการติดตามผลการเตรียมการทั้งทางโรงเรียน และฝ่ายแนะแนวใช้วิธีการสอบถามเพียงวิธีเดียว ผู้วิจัยเห็นว่ายังไม่เพียงพอ เพราะวัตถุประสงค์ในการติดตามผลแตกต่างกันไป ดังที่ ธวัชชัย ชัยจิรฉายากุล (2529) กล่าวถึงวิธีการประเมินว่าจะไม่มีวิธีใดวิธีหนึ่ง เพียงวิธีเดียวที่จะสามารถนำมาใช้ประเมินผลในแง่มุมและประเด็นต่างๆ ของหลักสูตรได้ ดังนั้นโรงเรียนควรกำหนดว่าจะประเมินอะไร ที่ไหน และอย่างไร แล้วจึงกำหนดวิธีการและรูปแบบการประเมินให้ชัดเจน

การติดตามผลการดำเนินการจัดการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ใช้วิธีการสังเกตจากการปฏิบัติงานของผู้รับผิดชอบ ซักถามจากครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพนักเรียนและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ครูส่วนใหญ่ใช้วิธีการดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและหมวดวิชาจัดประชุมครู โดยสรุปจะเห็นว่าส่วนใหญ่ใช้วิธีซักถาม สังเกต จัดประชุมชี้แจงและ

ดูจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผู้วิจัยเห็นว่า โรงเรียนควรใช้วิธีการประเมินหลาย ๆ วิธี เพื่อจะได้ข้อมูลที่ถูกต้องเหมาะสม เพราะจุดมุ่งหมายของการประเมินผลหลักสูตรนั้น เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรและเพื่อสรุปผล (วิชัย วงษ์ใหญ่, 2523) การติดตามผลจะช่วยให้โรงเรียนทราบผลการดำเนินงานว่า สอดคล้องความต้องการของผู้เรียนและสังคมเพียงใด ควรจะปรับปรุงแก้ไขส่วนใด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

การประเมินผลการจัดการสอน ผลการวิจัยพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่มีการกำหนดผู้รับผิดชอบ ได้แก่ ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ หัวหน้าหมวดวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ และครูผู้สอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ โดยวิธีการประเมินผลการดำเนินการจัดการสอน และประเมินผลการติดตามผลการจัดการสอน มีข้อสังเกตว่าการประเมินผลการจัดการสอนยังไม่ครบตามกระบวนการในส่วนของ การประเมินผลการเตรียมการ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และกรมวิชาการ (2528) ที่วิจัยพบว่า กระบวนการติดตามประเมินผลการใช้หลักสูตรยังคงกระทำไม่ครบวงจร ทำที่ได้ทำไปแล้ว เป็นไปในรูปของการกำกับงาน

และการประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนมากกว่าการติดตามผลประเมินผลอย่างเป็นระบบ ขาดการรายงานผลการประเมินอย่างค่อเนื่องให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบอย่างทั่วถึง และไม่นำผลการประเมินไปใช้ในการปรับปรุงแก้ไขการดำเนินงานอย่างจริงจัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย สภาพที่ปรากฏผู้วิจัยมีความเห็นว่า โรงเรียนควรจัดระบบการติดตามประเมินผลการจัดการสอนให้ครบขั้นตอน และชัดเจน ส่งเสริมให้หมวดวิชานำผลการติดตามประเมินผลไปใช้ปรับปรุงการจัดการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และควรมีการนิเทศติดตามผลอย่างใกล้ชิด ตลอดจนประชาสัมพันธ์ผลการติดตามประเมินผลให้ทุกฝ่ายได้รับทราบ เพื่อร่วมมือกันแก้ปัญหาในการดำเนินงานต่อไป

#### ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ

ผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ของโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา ในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออก ยังมีปัญหาหลายประการทำให้โรงเรียนไม่สามารถดำเนินการจัดการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสัจจ จุทรานันท์ (อ้างถึงใน อนันต์ อัดชู และคณะ, 2526) ที่วิจัยเกี่ยวกับการจัดการศึกษาในภาคตะวันออกพบว่า การจัดการเรียนการสอนในระดับ

ชั้นมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ยังอยู่ในระดับไม่พร้อม ดังนั้นจึงควรมีการปรับปรุง แก้ไขโดยความร่วมมือกันระหว่างหน่วยงานและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง เพื่อปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ควรปรับปรุงคุณภาพของการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงานอย่างจริงจัง เพื่อลดความสูญเสียเปล่าต่อการศึกษากับการว่างงาน ควรศึกษาถึงความต้องการในแต่ละเขตพื้นที่ว่าต้องการคุณสมบัติของลูกจ้างในลักษณะใด สาขาวิชาชีพใด ปริมาณเท่าใดในแต่ละปี และควรจัดการศึกษาในระดับนี้ให้จบสิ้น เบ็ดเสร็จในตัวเอง มีการประสานการฝึกปฏิบัติงานภาคปฏิบัติกับสถานประกอบการ โรงงานอุตสาหกรรมอย่างแท้จริง ตลอดจนปลูกฝังค่านิยมผู้เรียนให้รักในการประกอบอาชีพอิสระได้เอง

2. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนและผู้ปกครองขาดความสนใจและไม่เห็นความสำคัญในการเรียนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ข้อมูล ข่าวสารถึงการจ้างงานในอนาคตแก่เด็กที่จะเลือกเรียนโปรแกรมวิชาชีพได้ทราบล่วงหน้า เพื่อช่วยในการตัดสินใจ ทั้งนี้อาจจัดในรูปแบบความร่วมมือของสถาบันการศึกษากับสถานประกอบการและโรงงานอุตสาหกรรม การแนะแนวศึกษาต่อ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อมวลชนประเภทต่าง ๆ ให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ทราบทิศทางและแนวโน้มของความต้องการแรงงาน ตลอดจนสอดแทรกความรู้อันเป็นประโยชน์ต่ออาชีพและให้ค่านิยมที่ถูกต้อง

3. ผลการวิจัยในครั้งนี้พบว่าสาขาวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพที่โรงเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษาในพื้นที่การพัฒนาชายฝั่งทะเลตะวันออกเฉียงเหนือ เปิดสอนมากที่สุด คือ สาขาเกษตรกรรม ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของวิระวัฒน์ อุทัยรัตน์ (อ้างถึงใน อนันต์ อัครฐ และคณะ, 2526) ที่ทำการวิจัยถึงลักษณะและความต้องการเกี่ยวกับระบบการศึกษา เพื่อส่งเสริมการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่า อาชีพที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จในการพัฒนาภาคตะวันออกเฉียงเหนือคือ เกษตรกรรม รองลงมาคืออุตสาหกรรม พาณิชยกรรมและบริการ แม้ว่าจะมีโครงการพัฒนาอุตสาหกรรมในภูมิภาคส่วนนี้ในระยะนี้ก็ตาม ดังนั้นการจัดการโยนการสอนในสาขาวิชานี้ จึงควรดำเนินการปรับปรุงและสนับสนุนทั้งทางด้านเทคนิค วิธีการ และบริการต่าง ๆ จากรัฐบาลและเอกชนให้อาชีพเกษตรกรรม เป็นเกษตรกรรมที่สมบูรณ์ในระบบ "ผลิตภัณฑ์ ผลิต ผลิตผล" (Products produce products) ให้มากขึ้นกล่าวคือเป็น การเกษตรที่ประกอบการหลายอย่างด้วยกันในขณะเดียวกัน เช่น ทำนา ทำสวน เลี้ยงหมูหรือไก่

และทำฟาร์มกุ้ง เป็นต้น โดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการทำนา ทำสวน เป็นอาหารในการเลี้ยงสัตว์ ใช้มูลสัตว์เป็นปุ๋ยสำหรับทำนา ทำสวน ตลอดจนนำผลผลิตไปแลกเปลี่ยนซื้อขาย แสวงกำไร จัดหาเครื่องอุปโภค บริโภค และสะสมทุนรอนสำหรับการหมุนเวียนต่อไป

4. การจัดการศึกษาในระดับนี้ควรมุ่งเน้นในด้านการศึกษากับการมีงานทำด้วย แนวโน้มของการเรียนสาขาวิชาอาชีพมีอยู่สูง แต่จากผลการวิจัยพบว่าโรงเรียนยังเปิดสอนให้ไม่ครบทุกสาขาวิชาตามความต้องการของตลาดแรงงานในภูมิภาคนี้ ทั้งนี้เพราะโรงเรียนยังจัดแผนการเรียนได้ตามความพร้อมของโรงเรียนเท่านั้น ดังนั้นการสนับสนุนจัดสรรงบประมาณให้ทางโรงเรียนอย่างทันท่วงทีและจริงจัง มีการประสานงานกันทั้งภาครัฐบาลและเอกชน จะทำให้การจัดการศึกษาอาชีพในปัจจุบันสอดคล้องกับแผนพัฒนา เศรษฐกิจและสังคมในการวางรากฐานการทำงานและการเตรียมคน เข้าสู่สังคมอุตสาหกรรมในอนาคต

5. การจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพทางโรงเรียนควรยึดหยุ่นตามสภาพของท้องถิ่นในเรื่องของชั่วโมงสอนและการฝึกงานของนักเรียน เพื่อแก้ปัญหาเรื่องเวลาเรียนไม่เพียงพอ หรือปัญหาเรื่องอาคารสถานที่ฝึกงาน และการจัดส่งนักเรียนออกไปฝึกงานนอกสถานศึกษา

6. เขตการศึกษาและกลุ่มโรงเรียนควรสำรวจแหล่งวิทยากร สถานประกอบการ ทรัพยากรและวิทยากรในท้องถิ่นหรือพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับเผยแพร่ให้โรงเรียนภายในเขตการศึกษาหรือจังหวัดนำไปใช้ประกอบการจัดแผนการเรียน หรือการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

7. จากผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าในทางปฏิบัติจริง ๆ โรงเรียนไม่ได้รับความร่วมมือจากเจ้าของสถานประกอบการในการจัดส่งนักเรียนออกไปฝึกงานเท่าที่ควร ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องในการจัดการสอนวิชาอาชีพจำเป็นต้องประชาสัมพันธ์ให้เจ้าของสถาบันเอกชน เช่น สถานประกอบการ หรือโรงงานอุตสาหกรรมให้มีบทบาทในการเข้าร่วมประชุมหรือสัมมนาร่วมกับหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการศึกษาทั้งระดับนโยบายและปฏิบัติ เพื่อร่วมมือกันหาแนวทางแก้ไขปัญหา ตลอดจนเสนอแนะแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพให้บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และเพื่อให้เป็นไปตามหลักการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาพื้นที่อุตสาหกรรมในภูมิภาคนี้ ซึ่งเป็นความรับผิดชอบร่วมกันของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ ในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดกรมสามัญศึกษา
2. ควรมีการศึกษาถึงบทบาทของชุมชนที่มีส่วนร่วมในการจัดการสอนวิชาพื้นฐานวิชาอาชีพ
3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนโดยอาศัยแนวคิดและประสบการณ์ทางอาชีพ (Career Education) เป็นสื่อในการจัดการศึกษา



ศูนย์วิทยทรัพยากร  
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย